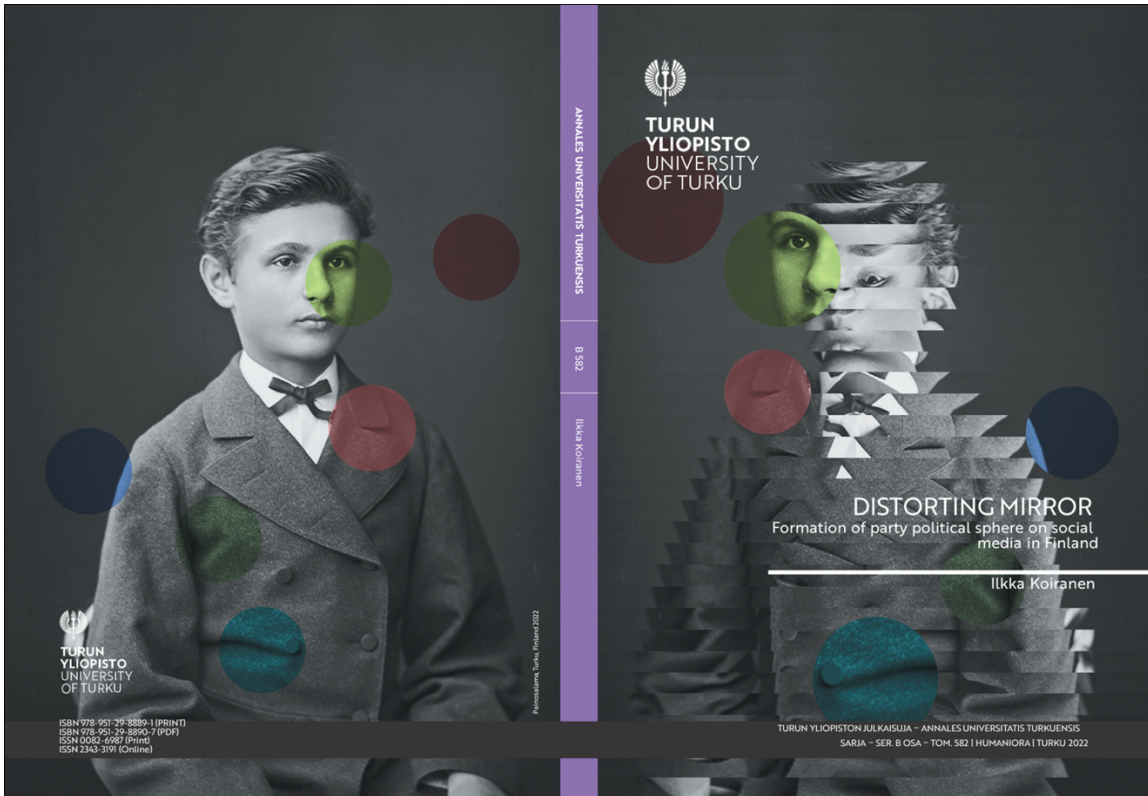

Lektio

Ilkka Koiranen

Vääristävä peili

Miten suomalainen puoluepolitiikka uudelleenjärjestäytyy sosiaalisessa mediassa?

Väitöskirjassani väitän, että sosiaalinen media voidaan ymmärtää yhteiskunnan poliittista julkisuutta heijastavana peilinä. Tämä kyseinen peili ei kuitenkaan ainoastaan heijasta julkisuutta, vaan myös muokkaa ja vääristää sitä monin tavoin. Väitöstutkimuksen peilivertauksella kuvaankin sitä, miten yhteiskunnallinen keskustelu sekä tätä keskustelua ympäröivä arvopoliittinen ilmapiiri näyttävät vääntyvän sosiaalisessa mediassa todellista kärjekkäämmäksi sekä jossain määrin eripuraisemmaksi. Väitöskirjassani valotan sosiaalisia, poliittisia ja kulttuurisia prosesseja, jotka johtavat tämän metaforisen peilikuvan vääristymiseen. Tutkimukseni keskeinen väite onkin, että sosiaalinen media yhteiskunnan peilinä vaikuttaa voimakkaasti siihen, mitä me ajattelemme maailmasta, yhteiskunnasta, meitä ympäröivästä poliittisesta todellisuudesta – sekä eritoten toisistamme.

Tätä vääristyneen peilin ideaa olen pyrkinyt myös kuvaamaan väitöskirjani kanssa. Kanteen olen valinnut Daniel Nyblinin valokuvaamossa vuonna 1877 otetun valokuvan 14-vuotiaasta nuorukaisesta, Matti Kurikasta. Alkuperäisen kuvan yhteyteen lisätty seloste osoittaa, että kuvan nuorukaisesta tuli myöhemmin kirjailija ja lehtimies. Tämän lisäksi Kurikasta tuli myös poliitikko, suomalaisen työväenliikkeen syntymisen puuhamies sekä Suomen Sosialistisen Reformipuolueen puheenjohtaja (ks. Heimo ym. 2016). Matti Kurikalla myöhemmin tosiaan oli oma, erikoisella tavalla merkittävä roolinsa suomalaisen poliittisen kentän, julkisuuden sekä poliittisen julkisuuden muodostumisessa. Erityisesti Kurikka kuitenkin muistetaan teosofis-sosialistis-utopististen siirtokuntien perustajana. Tällaisia siirtokuntia syntyi ensin Australian koillisosiin ja myöhemmin Kanadan erämaihin. Yhteistä näille siirtokuntahankkeille oli se, että alun toiveikkaat tavoitteet lopulta jokseenkin tragikoomisten käännteiden kautta johtivat ei-toivottuihin ja jopa toivottomiin lopputulemiin. (Emt.)

Matti Kurikka on siis monitahoinen mies monitahoisessa suomalaisessa poliittisessä historiassa. Samalla tavalla monitahoisuus ja monimutkaisuus määrittävät tätä väitöstyötä. Nyt seuraakin tutkimuksen päätulos: Kuten yhteiskunnalliset ilmiöt ja tapahtumat yleensä, puoluepoliittisen kentän uudelleenmuotoutuminen sosiaalisessa mediassa on käsittämättömän monimutkainen ilmiö. Ilmiön selvittämiseksi piti tässäkin tapauksessa kirjoittaa viisi tieteellistä artikkelia sekä kirja – ja silti jäljelle jää enemmän avoimia kysymyksiä kuin ilmiön taustoja selittäviä vastauksia. Tästä huolimatta, käsillä oleva tutkimus kuitenkin tuottaa uutta empiiristä tietoa ja (ainakin omasta mielestäni) kohtalaisen onnistuneita käsitteellisiä jäsennostapoja, jotka auttavat syvemmän teoreettisen ymmärryksen muodostamisessa.

Tutkimuksessani tarkastelen sosiaalisen median poliittisen julkisuuden ominaisuuksia monista näkökulmista. Tutkimuksen fokus on sekä suomalaisissa yleisesti että tarkkarajaisemmin puolueiden kannattajissa, jäsenissä ja edustajissa. Näistä näkökulmista käsin tarkastelen väitöstutkimuksessa erityisesti sitä, miten poliittiset puolueet ja sosiaalisen median julkisuus sekoittuvat toisiinsa. Tässä työssä julkisuuteen ei viitata toimijoiden näkyvyyteen liittyvänä ominaisuutena, vaan lähestyn julkisuutta pikemminkin yhteisenä, näkyvänä sfäärinä tai tilana, jossa julkinen keskustelu sekä täten julkinen mielipide muotoutuvat (Eley ja Calhoun 1994; Fraser 1990; Habermas, Lennox ja Lennox 1974). Samalla tavalla pyrin väitöskirjassani ymmärtämään suomalaisia poliittisia puolueita kansalaisia ja yhteiskunnan osa-alueita yhdistävinä sosiaalisina verkostoina, jotka vaikuttavat kansalaisten poliittisiin käsityksiin ja pyrkimykseen merkittäville tavoille (Katz 1990; Koivula 2019; Mudge ja Chen 2014; Poguntke ym. 2016; Scarrow ja Webb 2017). Täten eri tavoin puolueisiin kytkeytyvien toimijoiden tarkastelun avulla pyrin teoreettisesti ymmärtämään, miten suomalainen puoluepolitiikka uudelleenjärjestäytyy sosiaalisessa mediassa.

Vaikka itse väitöskirjalla ei ole kansikuvaa lukuun ottamatta suoraa yhteyttä Matti Kurikkaan, heijastelevat itse Kurikka sekä hänen monituiset puuhansa väitöskirjan sisältöjä monilla symbolisilla tasoilla. Ensinnäkin, kuten aikoinaan Kurikan utopistisiin siirtokuntahankkeisiin myös sosiaalisen median alustoihin ladattiin erityisesti niiden alkuaikoina paljon toiveikkaita odotuksia (ks. Larsson 2013; van Dijk ja Hacker 2018, 3–5). Vaikka tässä työssä viitataan sosiaalisen median merkityksiin muun muassa Kuoleman, keskiaikaisen kristillisen Jumalan sekä pimeyden metaforien kautta, tarkoitukseni ei ole väittää, että sosiaalinen media olisi itsessään paha. Toisaalta tarkoitukseni ei myöskään ole esittää, että sosiaalinen media olisi itsessään hyvä. Sen sijaan väitän – kuten monet

muutkin – että sosiaalinen media on erityisellä tavalla muuttanut yhteiskunnallisia valtasuhteita ja sekoittanut tapoja, miten muun muassa kansalaiset, puolueet sekä sosiaaliset liikkeet kiinnittyvät kansalaisyhteiskuntaan (esim. Bennett 2012; Bennett, Segerberg ja Knüpfer 2018; Chadwick 2017). Kuten utopististen siirtokuntahankkeiden arvioinnissa, myös sosiaalisen median onnistumiseen liittyvissä punninnoissa saatamme tehdä päätelmiä useammin suhteessa alussa annettuihin lupauksiin kuin lopussa todennettuihin tulemiin. Toisin sanoen, kun utopistinen lupaus paremmasta ei toteudu, olemme pettyneitä. Tähän pettymyksen ajatukseen peilaten, takakannen nuorukainen ja etukannen vääristynyt peilikuva kuvaavatkin myös sosiaaliseen mediaan alun perin asetettujen odotusten ja myöhempien lopputulemien välistä ristiriitaa.

Kansikuvat pyrkivät myös ilmentämään väitöskirjassa esittämiäni sosiaalisen median poliittisen julkisuuden muotoutumiseen liittyviä ymmärrystapoja. Tutkimuksessani pyrin hahmottamaan sosiaalisen median alustoilla syntyvän uuden, digitaalisen poliittisen julkisuuden muotoa neljän teoreettisesti jäsenneilyn kiinnekohdan tai ominaisuuden kautta. Tutkimuksessani väitän, että voimme ymmärtää sosiaalisessa mediassa tapahtuvan poliittisen vaikuttamisen ja osallistumisen merkityksiä paremmin kiinnittämällä huomiota sosiaalisen median poliittisen julkisuuden (1) *väestöllisiin rajoihin*, (2) *olennaiseen sisältöön*, (3) *sosiaaliseen rakenteeseen* sekä (4) *kulttuurisiin järjestyksiin*. Näiden kiinnekohtien avulla pyrinkin erityisesti tarkastelemaan sitä, ketkä kuuluvat sosiaaliseen mediaan, ketkä tuottavat sisällön alustoilla, miten sosiaaliset verkostot muodostuvat ja miten verkostot välittävät ideologisia ymmärryksen tapoja, arvoja ja normeja. Kuten sosiaalisen median julkisuudessa, myös peilin heijastuksessa muodostuvaan kuvaan vaikuttaa se, miten kuva rajataan, mistä kulmasta sitä katsotaan ja millaisia ovat peilin pinnan rakenne sekä pinnanmuodot.

Kansikuvissa on myös iloisesti värjättyjä palleroita, joiden tarkoituksena on havainnollistaa suomalaisten puolueiden näkyvyyteen liittyviä muutoksia siirryttäessä sosiaaliseen mediaan. Tarkemmin pallot illustroivat, miten poliittisten puolueiden rakenteelliset sekä ideologiset erityispiirteet ovat yhteydessä sosiaalisen median poliittiseen osallistumiseen, ja siten myös sosiaalisen median poliittisen julkisuuden muotoutumiseen. Väitöskirjassani pyrinkin osoittamaan, miten puolueiden toiminta- ja vaikutusedellytykset ovat läheisesti sidoksissa niiden kannattajien, jäsenten sekä edustajien sosiodemografiseen taustaan sekä ideologiseen asemoitumiseen vasemmisto–oikeisto-akselilla sekä suhteessa postmateriaalisiin arvokysymyksiin (ks. Inglehart 2018; Norris ja Inglehart 2019). Kuvien pallot siis kuvaavat suomalaisia puolueita. Pallojen koossa sekä sijainnissa tapahtuvat muutokset kuvaavat puolestaan sitä, miten puolueiden asema julkisuudessa muuttuu ja millaisista arvopoliittisista positioista julkiseen keskusteluun puolueiden piirissä osallistutaan siirryttäessä sosiaaliseen mediaan. Eli, kuten jo kansikuva vihjaa, väitöskirjani vahvistaa havaintoja siitä, miten niin sanottujen uusien puolueiden, eli perussuomalaisten, vihreiden ja vasemmistoliiton, sekä erityisesti postmateriaalisten arvojen näkyvyys korostuvat sosiaalisen median julkisuudessa.

Empiiristen ja käsitteellisten havaintojensa kautta väitöstutkimus tuottaa talous-sosiologisen, erityisesti verkosto- ja kenttäteoreettisten ymmärrystapojen varaan rakentuvan näkökulman sosiaalisen median poliittisen julkisuuden muotoutumiseen (mm. Bourdieu 1984; Burt 1976; Fligstein ja McAdam 2011; Granovetter 1985; Wellman 1983). Tällainen näkökulma itsessään tarjoaa monitieteisellä tutkimuskentällä sosiologisesta tutkimusperinteestä kumpuavan, ihmistoimintaa kokonaisvaltaisesti lähestyvän

ymmärrystävän. Erinäisten atomististen ymmärrysten sijasta tutkimus pyrkiikin osallistumaan yhteiskuntatieteelliseen keskusteluun ensi sijassa sosiologialle ominaisesta positioista, jossa ihmiset nähdään kiinnittyneinä ympäröiviin suhteisiin, konteksteihin, instituutioihin ja kulttuureihin.

Tutkimuksen taloussosiologiseen näkökulmaan pohjautuen valotan sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa poliittista osallistumista erityisesti suhteessa sosiaalisen median alustojen sekä toisaalta poliittisten puolueiden tarjoamien sosiaalisten kontekstien vaikutuksien kautta. Jälleen tämä tutkimuksen lähestymistapa piirtyy osana väitöskirjan kantta siinä mielessä, että etukannen vääristynyttä hahmoa – eli tässä tapauksessa sosiaalisen median poliittista julkisuutta – on lähes mahdotonta ymmärtää ymmärtämättä sen olennaisimpia osatekijöitä. Väitöskirjassa tuonkin esiin, miten sosiaaliseen, poliittiseen ja kulttuuriseen ilmapiiriin liittyvät osatekijät ja niiden taustat yhtäältä kannustavat osallistumaan poliittiseen toimintaan ja toisaalta rajoittavat sitä.

Kaiken kaikkiaan sosiaalinen media on muuttanut tapoja osallistua politiikkaan sekä tehdä politiikkaa. Erityisesti sosiaalinen media on muuttanut sosiaalisia ympäristöjä, joissa näitä toimia harjoitetaan. (Bennett 2012; Bennett, Segerberg ja Knüpfer 2018; Chadwick 2017; Chadwick ja Stromer-Galley 2016.) On kuitenkin painotettava myös historiallisia yhtäläisyyksiä 2000- sekä 1900-lukujen alkujen välillä. Huomioitavaa on, miten Kurikka oli lehtimiehen ja poliitikon rooleissaan synnyttämässä yhtäältä suomalaista julkisuutta sekä toisaalta myös suomalaista poliittista kenttää ajassa, jossa itsenäinen Suomi oli vasta kuviteltu utopia. Kuten Matti Kurikan aikaan, yhä edelleen poliittisten organisaatioiden sekä julkisuuden välinen monitahoinen jännite on olennaisessa asemassa suomalaisen poliittisen kentän ja kamppailujen jäsentymisessä. Kaikista muutoksista huolimatta julkisuuden ja poliittisten organisaatioiden suhde voidaan yhä ymmärtää samanlaisena kuin yli sata vuotta sitten: poliittiset toimijat pyrkivät muokkaamaan julkisuudessa julkista mielipidettä toivomallaan tavalla – nyt muokkaamisen mahdollisuuksista ja sen tavoista on vain tullut aiempaa monipuolisempia, monimutkaisempia sekä toisaalta moniäänisempiä. Tästä johtuen sosiaalinen media voidaankin ymmärtää yhteiskunnan poliittista julkisuutta heijastavana, mutta sitä samalla vääristävänä peilinä.

VTM Ilkka Koirasen taloussosiologian alan väitöskirja Distorting mirror: Formation of party political sphere on social media in Finland tarkastettiin Turun yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa 3.6.2022.

Väitöskirjan kannen kuva

Alkuperäinen kuva: Nyblin, Daniel. 1877. Nuorukainen Matti Kurikka, tuleva kirjailija ja lehtimies. *Museoviraston Kuvakokoelmat, HK19321130:272-1877.*

Kansikuvien suunnittelu ja kuvien muokkaus: Ilkka Koiranen.

Kirjallisuus

Bennett, W. Lance. 2012. "The personalization of politics: Political identity, social media, and changing patterns of participation." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 644 (1): 20–39.

- Bennett, W. Lance., Alexandra Segerberg ja Curd B. Knüpfer. 2018. "The democratic interface: Technology, political organization, and diverging patterns of electoral representation." *Information, Communication & Society* 21 (11): 1655–1680.
- Bourdieu, Pierre. 1984. *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. London: Routledge
- Burt, Ronald S. 1976. "Positions in networks." *Social Forces* 55 (1): 93–122
- Chadwick, Andrew. 2017. *The hybrid media system: Politics and power*. Oxford: Oxford University Press.
- Chadwick, Andrew ja Jennifer Stromer-Galley. 2016. "Digital media, power, and democracy in parties and election campaigns: Party decline or party renewal?" *The International Journal of Press/Politics* 21 (3): 283–293.
- Fligstein, Neil ja McAdam, Doug. 2011. "Toward a general theory of strategic action fields." *Sociological Theory* 29 (1): 1–26.
- Fraser, Nancy. 1990. "Rethinking the public sphere: A contribution to the critique of actually existing democracy." *Social Text* 25/26: 56–80.
- Granovetter, Mark. 1985. "Economic action and social structure: The problem of embeddedness." *American Journal of Sociology* 91 (3): 481–510.
- Habermas, Jürgen., Lennox, Sara ja Lennox, Frank. 1974. The public sphere: An encyclopedia article (1964). *New German Critique* 3: 49–55.
- Heaney, Michael T. ja Rojas, Fabio. 2015. *Party in the street: The antiwar movement and the Democratic Party after 9/11*. New York: Cambridge University Press.
- Heimo, Anne, Mikko Pollari, Anna Rajavuori, Kirsti Salmi-Niklander, Mikko-Olavi Seppälä ja Suodenjoki, Sami. 2016. "Matti Kurikka – a prophet in his own country and abroad." *Siirtolaisuus-Migration* 42 (3-4): 6-10.
- Inglehart, Ronald. 2018. *Culture shift in advanced industrial society*. Princeton: Princeton University Press.
- Katz, Richard S. 1990. "Party as linkage: A vestigial function?" *European Journal of Political Research* 18 (1): 143–161.
- Koivula, Aki. 2019. *The choice is yours but it is politically tinged. The social correlates of political party preferences in Finland*. Turun yliopiston julkaisu — Annales Universitatis Turkuensis, sarja - ser. B osa - tom. 471, Humaniora. University of Turku. Turku: Painosalama.
- Larsson, Anders Olof. 2013. "'Rejected bits of program code': Why notions of 'Politics 2.0' remain (mostly) unfulfilled." *Journal of Information Technology & Politics* 10 (1): 72–85.
- Mudge, Stephanie ja Chen, Anthony S. 2014. "Political parties and the sociological imagination: Past, present, and future directions". *Annual Review of Sociology* 40: 305–330.
- Norris, Pippa ja Inglehart, Ronald. 2019. *Cultural backlash: Trump, Brexit, and authoritarian populism*. New York: Cambridge University Press.
- Poguntke, Thomas, Susan E. Scarrow, Paul D. Webb, Paul D. Allern, Nicholas Aylott, Ingrid Van Biezen, Enrico Calossi, M. C. Lobo, William P. Cross, Kris Deschouwer, Zsolt Enyedi, Elodie Fabre, David M. Farrell, Anika Gauja, Eugenio Pizzimenti, Petr Kopecký, Ruud Koole, Wolfgang C. Müller, Karina Kosiara-Pedersen, Gideon Rahat, Aleks Szczerbiak, Emilie van Haute ja Tania Verge. 2016. "Party rules, party resources and the politics of parliamentary democracies: How parties organize in the 21st century." *Party Politics* 22 (6): 661–678.
- Scarrow, Susan E. ja Webb, Paul D. 2017. "Investigating party organization." *Teoksessa Organizing political parties: Representation, participation, and power* toimittaneet Susan E. Scarrow, Paul D. Webb ja Thomas Poguntke, 1–30. Oxford: Oxford University Press.
- Van Dijk, Jan A ja Hacker, Kenneth L. 2018. *Internet and democracy in the network society*. London: Routledge.